

Zala megyeⁱ

Településhálózat

A megye településhálózata aprófalvas szerkezetű. A megye az ország területének 4,1%-át adja, a nyolcvanas évek elején itt élt a népesség 2,9-a, de az ország településeinek 8,3%-a volt itt. A települések sűrűsége 100 km²-enként 6,7, kétszerese az országos átlagnak. A települések átlagos területe viszont csak 14,8 km², nem éri el a felét az országosnak. A megye népsűrűsége az átlagosnál kisebb, 83 fő/km².

A települések elhelyezkedését, formáik kialakulását kezdetben a domborzati, éghajlati viszonyok határozták meg. A völgyekben a csapadékos éghajlat hatására mocsarak alakultak ki. A dombok inkább kínáltak lehetőséget a letelepedésre.

A török hódoltság nagy hatással volt a településhálózat további alakulására. Kanizsa eleste (1600) után környékén a települések elnéptelenedtek, nagy részük megsemmisült. Kanizsától távolabb kis várak sora létesült Egerszeg központtal.

A 18. században az elnéptelenedett területekre svábok, horvátok és szökött jobbágyok települtek be, és a nemesi falvak is fejlődésnek indultak. A 19. században a vasútépítés hatására elsősorban Nagykanizsa és környéke indult lendületes fejlődésnek. A vasútépítésből azonban kimaradt a megye központi része és Göcsej.

Trianon után Nagykanizsa szinte határváros lett, elvesztette korábbi vonzáskörzetének jelentős részét, kedvező közlekedési helyzete is elenyészett.

Az egyes települések fejlődésére döntően hatott a helyi közigazgatás is a 19. század második felében. Zalaegerszeg, mint megyeszékhely és Nagykanizsa a környező települések hozzájuk csatolásával rendezett tanácsú megyei várossá vált. Lenti község mint körjegyzőség és földbirtok-igazgatási központ 1919 után lett járási székhely, de jelentősebb fejlődésére csak a szomszédos Novai járás 1950. évi megszűnésével került sor. Keszthely évszázadokig mezőváros, majd nagyközség volt, és csak 1954-től nyert városi rangot.

A településhálózat alakulásában nagy szerepe volt az 1930-as, majd az 1960-as években végrehajtott községyegysítéseknél, illetve 1946-ban a Balatonfüredi, majd 1950-ben a Keszthelyi, a Sümegi, és a Tapolcai járások Veszprém megyéhez csatolásának.

Zala megye

Közigazgatás

Ország	Magyarország
Régió	Nyugat-Dunántúl
Megyeszékhely	Zalaegerszeg
Települések száma	258
megyei jogú városok	2
egyéb városok	8
nagyközségek	2

Népesség

Teljes népesség	287 043 fő
Népsűrűség	77 fő/km ²

Földrajzi adatok

Terület	3784,11 km ²
---------	-------------------------

Térkép

Zala megye elhelyezkedése Magyarországon

Zala megye

Az 1960-as évekig a határ közelsége miatt a megye kimaradt az ipari fejlesztések főáramlatából, és a fejlesztések később is csak a két városra koncentráltak. 1949–1960 között a községek népessége 5600, 1960 és 1970 között 34 000 fővel csökkent, közülük mintegy 21 000 fő a megyéből is elköltözött. Zalaegerszeg lakossága viszont 1980-ra 55 300, Nagykanizsáé 49 200 főre emelkedett, ami az 1960-as adatnál 89, illetve 39%-kal magasabb.

A falvak népességének elvándorlása csak 1980 után mérséklődött. Az elvándorlások, illetve a reprodukció hiánya következtében főleg az amúgy is apró falvak lakossága csökkent. 1986-ban 19 település lakossága már nem érte el a 100 főt sem. 1979-ig a megyében csak Nagykanizsa és Zalaegerszeg volt városi jogállású.

Települések listája

Városok

	Település	Lakónépesség	Kistérség
1.	Zalaegerszeg	58 154 fő	Zalaegerszegi kistérség
2.	Nagykanizsa	47 349 fő	Nagykanizsai kistérség
3.	Keszthely	19 652 fő	Keszthelyi kistérség
4.	Lenti	7615 fő	Lenti kistérség
5.	Zalaszentgrót	6381 fő	Zalaszentgróti kistérség
6.	Hévíz	4617 fő	Hévízi kistérség
7.	Letenye	4041 fő	Letenyei kistérség
8.	Zalalövő	2907 fő	Zalaegerszegi kistérség
9.	Pacsa	1624 fő	Pacsa kistérség
10.	Zalakaros	1976 fő	Zalakarosi kistérség

Nagyközségek

Gyenesdiás 3667 fő Vonyarcvashegy 2293 fő

Községek

Alibánfa	Bagod	Bázakerettye	Boncodföldre
Almásháza	Bak	Becsehely	Borsfa
Alsónemesapáti	Baktüttös	Becsvölgye	Bókaháza
Alsópáhok	Balatongyörök	Belezná	Böde
Alsórajk	Balatonmagyaród	Belsőárd	Bödeháza
Alsószenterzsébet	Barlahida	Bezeréd	Börzönce
Babosdöbréte	Batyk	Bocföldre	Bucsuta
Baglad	Bánokszentgyörgy	Bocskai	Búcsúszentlászló

Zala megye

Csapi	Hosszúvölgy	Liszó	Ozmánbük
Csatár	Hottó	Lovászi	Óhíd
Cserszegtomaj	Iborfia	Magyarföld	Padár
Csertalakos	Iklódbördőce	Magyarszentmiklós	Pakod
Csesztreg	Kacorlak	Magyarszerdahely	Pat
Csonkahegyhát	Kallósd	Maróc	Páka
Csöde	Karmacs	Márokföld	Pálfiszeg
Csömödér	Kálócfa	Miháld	Pethőhenye
Csörnyeföld	Kányavár	Mihályfa	Petrikeresztúr
Dióskál	Kávás	Mikekarácsonyfa	Petrivente
Dobri	Kehidakustány	Milejszeg	Pókaszeptk
Dobronhegy	Kemendollán	Misefa	Pórszombat
Döbröce	Keménfa	Molnári	Pölöske
Dötk	Kerecsény	Murakeresztúr	Pölöskefő
Egeraracsa	Kerkabarábas	Murarátka	Pördefölde
Egervár	Kerkafalva	Muraszemenye	Pötréte
Eszteregnye	Kerkakutas	Nagybakónak	Pusztapaati
Esztergályhorváti	Kerkaszentkirály	Nagygörbő	Pusztaderics
Felsőpáhok	Kerkateskánd	Nagykapornak	Pusztamagyaród
Felsőrajk	Kilimán	Nagykutas	Pusztaszentlászló
Felsőszenterzsébet	Kisbucsa	Nagylengyel	Ramocsa
Fityeház	Kiscsehi	Nagypáli	Resznek
Fűzvölgy	Kisgörbő	Nagyrada	Rezi
Galambok	Kiskutas	Nagyrecse	Rédics
Garabonc	Kispáli	Nemesapáti	Rigyác
Gáborjánháza	Kisrecse	Nemesbük	Salomvár
Gellénháza	Kissziget	Nemeshetés	Sand
Gelse	Kistolmács	Nemesnép	Sárhida
Gelsesziget	Kisvásárhely	Nemespátró	Sármellék
Gétye	Kozmadombja	Nemesrádó	Semjénháza
Gombosszeg	Kustánszeg	Nemessándorháza	Sénye
Gosztola	Külsőársárd	Nemesszentandrás	Sormás
Gósfá	Lakhegy	Németfalu	Sőjtör
Gutorfölde	Lasztonya	Nova	Surd
Gyűrűs	Lendvadedes	Oltárc	Sümegcsehi
Hagyárosbörönd	Lendvajakabfa	Orbányosfa	Szalapa
Hahót	Lickóvadas	Ormándlak	Szentgyörgyvár
Hernyék	Ligetfalva	Orosztony	Szentgyörgyvölgy
Homokkomárom	Lispeszentadorján	Ortaháza	Szentkozmadombja

Zala megye

Szentliszló	Tótszerdahely	Zalabaksa	Zalaszentgyörgy
Szentmargitfalva	Türje	Zalabér	Zalaszentiván
Szentpéterföldre	Újudvar	Zalaboldogfa	Zalaszentjakab
Szentpéterúr	Valkonya	Zalacsány	Zalaszentlászló
Szepetnek	Vasboldogasszony	Zalacséb	Zalaszentlőrinc
Szécsisziget	Vaspör	Zalaháshágy	Zalaszentmárton
Szijártóháza	Vállus	Zalaigrice	Zalaszentmihály
Szilvagy	Várfölde	Zalaistvánd	Zalaszombatfa
Tekenye	Várvölgy	Zalakomár	Zalatárnok
Teskánd	Vindornyafok	Zalaköveskút	Zalaújlak
Tilaj	Vindornyalak	Zalamerenye	Zalavár
Tormafölde	Vindornyaszőlős	Zalasárszeg	Zalavég
Tornyiszentmiklós	Vöckönd	Zalaszabar	Zebecke
Tófej	Zajk	Zalaszántó	
Tótszentmárton	Zalaapáti	Zalaszentbalázs	

Vízrajz

Óceáni hatásokat mutató éghajlata, sokféle víz-záró felszíni kőzetanyagai, erősen tagolt domborzata miatt vízhalózata sűrű. Felszíni vizeit a Mura (60%-ban) és a Zala (40%-ban) gyűjti be. A Murának három árvice van, a legnagyobb a tavaszi hóolvasdához kapcsolódik. Főbb mellékvizei a Cser-tát is befogadó Kerka, a Szentgyörgyvölgyi-patak a Kebelével, valamint az Alsó-Válicka és a Principális-csatorna.

A Zala jobbára már szabályozott medrének és 2622 km²-es vízgyűjtőjének nagyobb része Zala megyéhez tartozik. Kisvízkor percenként 0,5 m³, árvízkor 45–140 m³, átlagosan 6 m³ vizet szállít.

Rendkívül sűrű hálózatu vízgyűjtőjében összesen 422, külön névvel megjelölt vízfolyását tartják számon. Jelentősebb mellékvizei közé tartozik a Foglár-csatorna (Principális), a Szévíz, a Felső-Válicka, a Sárvíz és a Gyöngyös-patak. Völgyeik általában kis esésűek. A vízfolyások általában közép- vagy alsószakasz jellegűek, medrüket mesterségesen gondozni kell.

A 19. században Zala völgye nagyrészt még náddal, sással, éger- és kőrisfákkal benőtt mocsár volt. A Kehidán lakó Deák Ferenchez utazó fiatal Eötvös Károly írta 1854-ben:

„A berek magas, fekete egerfái sűrűen álltak egymás mellett. A folyó apadóban volt nyári alacsonyabb vízállással. Az ártérben a fák alatt tehát nem volt víz. De az ártér fenekén mégse lehetett járni... Az erdő őserdő volt, mely még fejszét sem látott, embernyomot még nem ismert, s azonkívül vízi erdő volt, mely gyökereinek csak a hegyével bújt a föld alá, „ gyökereinek óriási ágazata embermagasságyira fent volt a levegőben.”

A Dráva Drávaszabolcsnál

Zala megye

Főbb vizei

- Folyók: Zala, Mura, Kerka, Lendva, Szévíz, Sárvíz, Felső-Válicka, Alsó-Válicka, Cserta
- Fontosabb patakok: Gyöngyös-patak, Szentgyörgyvölgyi-patak, Medesi-patak, Cupi-patak, Kerta, Bakónaki-patak
- Fontosabb állóvizek: Balaton, Kis-Balaton, Miklósfai-halastavak, Csónakázó-tó (Nagykanizsa), Gébárti-tó (Zalaegerszeg), Horgásztavak (Zalaszentgrót), Pölöskeihorgásztavak, Zala-csányi-tó, Zalaszentgyörgyi-tó, Csömödéri-horgásztavak.
- Csatornák: Hévízi-csatorna, Principális-csatorna, Foglár-csatorna

Zalai dombságⁱⁱ

A Zalai-dombság Magyarország nyugati határszélén, a Nyugat-magyarországi-peremvidéken elterülő földrajzi középtáj. A domblátakon fennmaradt a folyóvízi kavicsstakaró, a jégkorszaki szélbárzdákban kialakult völgyek némelyike az egykori Pannon-tenger pliocén korú üledékeit is feltárja. A sűrű, csaknem párhuzamos, de dél felé kissé szétterülő, mélyen bevágódó völgyek erősen tagolják a felszínt. Ez a felszabdaltság nem kedvezett a nagyobb települések kialakulásának, így vált jellemzővé a „szeges” falutípus.

Legjelentősebb folyója a Zala, a Balaton legfőbb vízszállítója. Területének nagy hányadát erdő borítja, az országos átlagnál kevesebb a szántóföld.

Nyersanyagai közül a szénhidrogén, az építőanyagok és termásvíz emelendő ki. A mára jórészt kiapadt kőolaj- és földgázkészletek kiaknázására alakult meg a Magyar-Amerikai Olajipari Részvénytársaság (MAORT), amely az államosítás után is a terület fejlődésének egyik mozgatórugója maradt. A dombság két legnagyobb városa Zalaegerszeg és Nagykanizsa. A tájra gondolva írta Ruffy Péter 1972-ben:

Ezernyi völgy. Ezernyi hajlat, ezernyi domb, ezernyi erdősziget. [...] Ezernyi hajlék, fehér présházak, vasalt ajtajú öreg borospincék, tündérnyi völgyhajlatok... fekete rigó fütyte hinti be a tájat. A tájat, mely hasonlíthatatlan. A tájat, amely egyedülvaló.

Fekvése

A középtáj határai: északon az Alpokalja, a Vasi-Hegyhát és a Kemeneshát, keleten a Keszthelyi-fennsík, a Balaton és a Rinya, délen a Mura, nyugat felé a Dráva-Mura-dombság (Szlovénia, Horvátország). A Zalai-dombság folyója a Zala, a Balaton legfőbb vízszállítója.

A táj felosztása

A terület alacsonyabban fekvő régiói a Zala folyó völgyének két szakasza, az Alsó-, illetve a Felső-Zala-völgy, a Principális-csatorna által elfoglalt Principális-völgy és a Mura északi partján elhelyezkedő Mura-balparti sík (Muravölgyi-sík, Muramente).

Öt, kiemelt helyzetű részterülete:

- a legnyugatabbi Hetés (Kerka-vidék és Lendva-vidék),
- központi helyzetű a Göcsej (ez a legnagyobb kistája) és
- az Egerszeg–Letenyei-dombság,
- keleti felén van a Zalaapáti- és
- a Zalavári-hát.

Egy másik felosztás, mely három nagy egységre és ezeken belül kisebb részegységekre bontja a tájat:

Zala megye

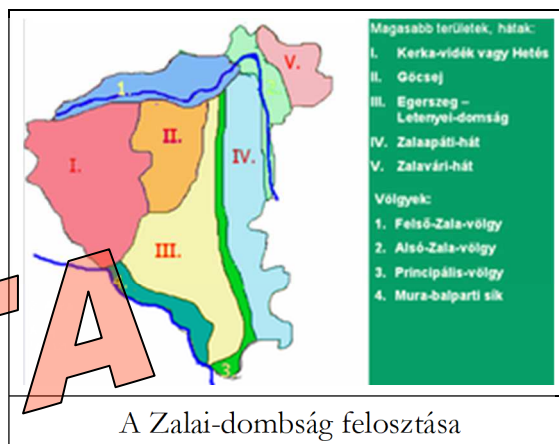
I. Nyugat-Zalai-dombság:

- A. Felső-Zala-völgy
- B. Kerka-vidék (Hetés)
- C. Göcsej (Közép-Zalai-dombság)

II. Kelet-Zalai-dombság

- A. Egerszeg–Letenyei-dombság
- B. Principális-völgy
- C. Zalaapáti-hát
- D. Alsó-Zala-völgy
- E. Zalavári-hát

III. Mura balparti sík

Önkormányzat és közigazgatás

Zala megye kistérségei

(területi beosztás: 2007. szeptember 25., terület és lélekszám: 2007. január 1.):

Kistérség	Székhely	Terület (km ²)	Lélekszám	Település
Hévízi kistérség	Hévíz	123,60	12 473	8
Keszthelyi kistérség	Keszthely	349,33	34 806	16
Lenti kistérség	Lenti	663,09	22 313	51
Letenyei kistérség	Letenye	388,69	17 391	27
Nagykanizsai kistérség	Nagykanizsa	552,93	66 968	27
Pacsai kistérség	Pacsa	278,82	10 792	20
Zalaegerszegi kistérség	Zalaegerszeg	788,61	97 266	65
Zalakarosi kistérség	Zalakaros	311,85	13 196	19
Zalaszentgróti kistérség	Zalaszentgrót	327,06	18 238	24

ⁱ https://hu.wikipedia.org/wiki/Zala_megye

ⁱⁱ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Zalai-dombság>